

Жывы падарунк: Апазданні: Для малод. шк. ўзросту / Іл. Л.Зяневіча. - Мн.: Маст.літ., 1974.
Ля вытокаў Нёмана: [дакументальныя нарысы пра баявыя дзеянні партызан 27-й брыгады імя Чапаева] / Васіль Гурскі. - Мінск: Беларусь, 1981.
Партызанскія бліскавіцы: Дакум. нарысы / Васіль Гурскі. - Узда: Рэд. Уздз. раён. газ. "Чырвоная зорка", 1995.
Вогненныя віхуры: Дакум. нарысы / Васіль Гурскі. - Нясвіж, 1995.
Верныя сябры: Апазданні, казкі / Васіль Гурскі. - Нясвіж, 1995.
Пушыстая гасця: Апазданні, казкі / Васіль Гурскі. - Нясвіж, 1995.
Бусел Цімка: Апазданні, казкі: Для дзяцей / Васіль Гурскі. - Нясвіж, 1995.
На капальскіх пагорках: Дакум. нарысы / Васіль Гурскі. - Мн.: ООО "Скарына", 1996.
Малыя памочнікі: Дакум. нарысы / Васіль Гурскі. - Мн.: ООО "Скарына", 1996.
У разгневаных лясах: Дакум. нарысы / Васіль Гурскі. - Мн.: ООО "Скарына", 1996.
Хачу жыць: Дакум. нарысы / Васіль Гурскі. - Нясвіж, 1996.
Кучараўчык: Апазданні: Для дзяцей / Васіль Гурскі. - Мн.: ООО "Скарына", 1996.
Чапаеўцы: Дакум. нарысы / Васіль Гурскі. - Нясвіж, 1996.
Беларусачка: Успаміны партызана: Дакум. нарысы / Васіль Гурскі. - Мн.: ТАА "Скарына", 1997.
Паляўнічы гонар: Апазданні / Васіль Гурскі. - Мн.: ТАА "Скарына", 1997.
Хітры зайчык: Апазданні, казкі: Для дзяцей / Васіль Гурскі. - Мн.: ТАА "Скарына", 1997.
Хмары над Міншчынай: Партызан. згадкі / Васіль Гурскі. - Мн.: ГА "Беллітфонд", 2000.
Разумная казуля: Апазданні: Для мал. шк. ўзросту / Васіль Гурскі. - Мн.: Ураджай, 2002.
Пушчы і дубровы славаю шумяць: успаміны партызана / Васіль Гурскі. - Мінск: Мульціпрынт, 2004.
Кучараўчык: Апазданні: Для мал. шк. ўзросту / Васіль Гурскі. - Мн.: Маст. літ., 2004.
Сірочая доля: аповесць, апазданні / Васіль Гурскі. - Нясвіж: Нясвіжская ўзбуйненая друкарня, 2005.
Агнявыя дарогі да Перамогі: аповесць / Васіль Гурскі. - Мінск: Беларускі кнігазбор, 2006.
Бясцэнныя косы: аповесць / Васіль Гурскі. - Мінск: Кнігазбор, 2007.
Незабыўныя сцэжкі: аповесць, апазданні / Васіль Гурскі. - Мінск: Мясцовы літаратурны фонд, 2007.
Ухабістыя дарогі: апазданні / Васіль Гурскі. - Мінск: Кнігазбор, 2008.
Польмя гневу: апазданні / Васіль Гурскі. - Мінск: Кнігазбор, 2010.
Цяжкая дарога: апазданні / Васіль Гурскі. - Мінск: Чатыры чвэрці, 2010.
Няскораны генерал: дакументальныя нарысы / Васіль Гурскі. - Мінск : Кнігазбор, 2011.

Васіль Рыгоравіч нарадзіўся 11. 11. 1922 года ў в. Замосце Уздзенскага раёна Мінскай вобласці.

Член Саюза пісьменнікаў Беларусі з 1997 г.

Вучыўся ў Прусінаўскай пачатковай школе, а пасля ў Магільнянскай сямігодцы, якую скончыў у 1937 г. Год працаваў пісьманосцам. У 1938 г. паступіў у Мінскі педтэхнікум, які скончыў у 1941 г.

У час вайны два гады знаходзіўся ў партызанах (атрад імя Чапаева брыгада № 27 імя Чапаева), пасля памочнікам камісара атрада імя Дунаева гэтай жа брыгады. У кастрычніку 42-га года ў атрадзе імя Чапаева налічвалася каля 500 чалавек, з іх каля 300 – хлопцы і дзяўчаты 17—20 гадоў. Ужо тады пачалі праяўляцца літаратурныя схільнасці Васіля Рыгоравіча. І сам ён, і сябры не аднойчы карысталіся ў агітацыйных гутарках яго дасціпнымі жартамі, вершаванкамі. У нечым яны нагадвалі заклікі Я. Купалы, К. Крапівы, з твораў якіх партызаны ўжо былі знаёмы, уздымалі настрой, веру ў перамогу.

Са жніўня 1944 г. – загадчык Міколкаўскай пачатковай школы Уздзенскага раёна. З 30 лістапада 1944 г. да лістапада 1945 г. – у Чырвонай Арміі, на 4-м Украінскім фронце, удзельнічаў у баях у Венгрыі. У лістападзе 1945 г. дэмабілізаваўся з войска. Узнагароджаны двума ордэнамі Айчыннай вайны II ступені і дзесяцю медалямі.

Большая частка жыцця В. Гурскага аддадзена школе: працаваў загадчыкам Ракашыцкай школы (1 год), Прусінаўскай – 5 год, Ніўскай – 2 гады, а з 1953 г. – настаўнік Стальбоўскай школы да выхаду на пенсію (1982 г.). У 1958 г. скончыў завочна Мінскі педінстытут імя Горкага.

Друкавацца пачаў з 1953 г.

Лаўрэат Мінскай абласной прэміі ў галіне літаратуры ў намінацыі “Дзіцячая і падлеткавая літаратура”, узнагароджаны медалём Саюза пісьменнікаў Беларусі “За вялікі ўклад у літаратуру”.

*Васіль
Гурскі*

(11.11.1922-10.05.2015)

*“Міру і шчасця жадаю вам,
шаноўныя чытачы, я, ветэран
вайны, заслужаны член Саюза
пісьменнікаў Беларусі. Няхай
над вашымі галовамі ззяе цёплае
ласкавае сонца без бур і
землятрусаў”, - В.Гурскі,
“Ухабістыя дарогі”.*

Французы – беларускія партызаны

Летам 1943 года падрыўнікі брыгады імя Варашылава ўсё часцей праводзілі дыверсіі на чыгунцы Баранавічы – Мінск. Прыбавілася клопату разведчыкам: і пра рух эшалонаў трэба ведаць, і пра грузы, якія ішлі на фронт, і пра вынікі ўзрываў, і пра планы фашыстаў.

Камандзір адзялення разведкі атрада імя Катоўскага Сяргей Пецярымаў наладзіў сувязь з жыхаром вёскі Мезенаўка, які працаваў на чыгунцы. Дамовіліся пра тайнік у лесе, дзе чыгуначнік будзе пакідаць звесткі.

У жніўні Сяргей Пецярымаў, Іосіф Чыгір, Яраслаў Брылеўскі, Леанід Новікаў, Сяргей Рагалевіч накіраваліся ў Мезенаўку. Але ў тайніку запіскі не было. Што рабіць? Ускочылі хлопцы на коней і паскакалі да чыгуначнай станцыі. Коннікі выскочылі з-за павароту дарогі і тут жа схопіліся за зброю: уперадзе, за камлём хвоі, прытаіўся немец.

— Рукі ўгору! – крыкнуў Новікаў, які ехаў першы.

Секунда, другая... А стрэлаў няма. І во радасць! Рукі ў нем-ца пачалі падымацца ўгору, сам ён нясмела высунуўся з-за дрэва, ступіў пару крокаў, замахаў рукой камусьці. З кустоў выйшлі яшчэ трое, далучыліся да першага.

— Масква! Таварыш! Камрад! Парыж! – лепяталі салдаты.

Сяргей Рагалевіч саскочыў з каня і абяззброіў палонных.

Варожых салдат даставілі ў штаб атрада, а пасля ў штаб брыгады, бо ніхто не ведаў, што гаварылі гітлераўцы, якія паўтаралі толькі: «Парыж! Парыж!»

— Мы здагадаліся, што вы – французы, – сказаў камбрыг Васіль Яроменка. – Больш нічога не разумеем.

Іосіф Чыгір успомніў, што ў яго роднай вёсцы Падсадскія жыве Лукаш Кароль. Ён у гады імперыялістычнай вайны трапіў ў палон і доўгі час жыў у Францыі. Начальнік агентурнай разведкі брыгады Міхаіл Калбасін прапанаваў прывесці селяніна ў атрад. Па яго паехаў Чыгір. Але той сказаў:

— Сюды прывозь сваіх французаў. Здароўя ўжо няма трэсціся па карэннях калдобістай дарогі.

Пасадзілі палонных на падводу і павезлі ў вёску. За падводай паскакалі на конях камандзіры. Загаварыў з французамі стары селянін, і тыя кулём кінуліся з

падводы, падбеглі да яго, абнімалі, нібы роднага бацьку, лепяталі скарагаворкай пра сябе ўсё, што кожны хацеў сказаць партызанам.

— Не трашчыце, як сарокі. Па адным, калі ласка. Я ж многа слоў забыў за гэтыя гады, – гаварыў Лукаш.

Пасля доўгай гутаркі партызанам стала зразумела, што гэтых французаў фашысты ўзялі на фронт па татальнай мабілізацыі пасля Сталінградскай бітвы. Адзін з іх, Альфрэд Стрэйт, нарадзіўся ў 1925 годзе. Калі яго бралі ў армію, сказаў бацьку, што ваяваць за фашысцкую Германію не будзе, а ўцячэ ў партызаны. Такой жа думкі былі і тры ягоныя сябры Жан Шарф, Антон Гумбальд і... (прозвішча, на жаль, не ўдалося ўспомніць). Іх прывезлі ў Баранавічы, адтуль адправілі ў Коласава ахоўваць чыгунку. Гэтыя салдаты ноччу патрулявалі каля Мезенаўкі. Раніцай уцяклі і шукалі ў лесе партызан. Вось чаму так узрадаваліся, калі ўбачылі конных разведчыкаў.

Больш за тыдзень жылі французы ў вёсцы. Партызаны заходзілі да іх, размаўлялі. Пры дапамозе перакладчыка французы вучыліся разумець нашу гаворку. Альфрэд Стрэйт пасябраваў з Толем Рагалевічам, часта яны сустракаліся і ўсё больш разумелі адзін аднаго. Неўзабаве французаў узялі ў атрад, вярнулі зброю. Яны прынялі партызанскую клятву – сталі беларускімі партызанамі. Разам з усімі хадзілі на баявыя аперацыі, дзялілі з беларусамі нягоды ляснага жыцця. Асабліва запомнілася французам «рэйкавая вайна», сустрэча з чырвонаармейцамі, парад партызан у Мінску...

Маленькія памочнікі

Дзед Базыль жыве адзін. Жонка памерла, а дзеці ў горадзе працуюць. Сумуе, але з працай сябруе. Узяў граблі і пайшоў у агарод. Там расце бульба і розная агародніна. Спыніўся каля градак з бульбай. Яна не ўзышла яшчэ, а глеба пакрываецца зялёнымі лісточкамі пустазелля. Гэта зелле высмоктвае з зямлі сокі, якія спатрэбяцца бурачкам і агурочкам, бульбачцы і клубніцам. Знішчаць пустазелле трэба хутчэй.

Шчыруе стары, тасуе граблямі глебу, перамешвае яе, адрывае карэньчыкі пустазелля, пакідае іх наверх. Хай засыхаюць на сонцы. Апрацаваў адну градку, перайшоў на другую. Азірнуўся і ўбачыў на першай маленькую птушачку. Пліскай завецца. Часта ківае галоўкай, доўгім хвосцікам памахвае,

штошчы збірае. А то ўспырхне, схопіць казяўку, якая ўцячы хоча, зноў апусціцца на зямлю, шнуруе вакол дзеда, падбягае да яго, ціха папісквае, быццам гаворыць з дзедам. Спыніўся стары, запытаў ціха:

– Што сказаць мне хочаш, плісачка?

– Дзякуй, дзядуля.

– За што?

– Што хатку мне змайстраваў і павесіў у садзе, а сёння снаданнем частуеш. Я ў доміку дзетак гадую. А табе памагаць прыляцела з казяўкамі, чарвячкамі, вусенямі змагацца.

– І табе дзякуй, маленькая памочніца. Пустазеллю дам рады, а з насякомымі не спраўлюся без цябе. Памагай, памагай!

Плісачка схопіла чарвяка і паляцела.

– Куды ж ты ўцякаеш, маленькая?

– Не ўцякаю, а дзеткам гасцінчык смачненькі занясу, каб раслі хутчэй.

Неўзабаве плісачка зноў апусцілася на градку, стала бегаць і шукаць шкоднікаў.

– Маленькая ты, плісачка, ды ўдаленькая. Дзякуй за дапамогу!

– Несправядлівы ты, дзядуля, – засвісеў шпачок на яблыні.

– Чаму несправядлівы?

– Плісачку толькі хваліш, дзякуеш ёй.

– Дык яна ж збірае шкоднікаў, побач бегае.

– Ранняя птушачка носік чысціць, а твая плісачка вочы працірае. І мы памагалі табе.

– Чаму ж цяпер няма шпачкоў каля мяне. Баязліўцы вы?

– Асцярожныя, а не баязліўцы. Ды не такія соні, як ты з плісачкай. Мы наеліся і адпачываем. Не спі так позна, а ўставай раней ды паглядзі, як мая сямейка шчыраваць будзе.

– І прыйду. Пагляджу-у!

Назаўтра дзядуля раней устаў і пайшоў на агарод. Паглядзець трэба бульбачку, калі пачала ўсходзіць, і словы шпачка праверыць. Спыніўся за плотам, зірнуў на градкі. Сапраўды, шпачкі ўжо шчыруюць тут. То адзін шпачок, то другі хапае шкоднікаў.

– Дзякую, шпачкі, шкоднікаў на дрэвах знішчаеце. І вы малайцы! Сапраўдныя памочнікі!

Так усё лета сябруюць маленькія памочнікі з дзедам, дзякуюць яму, што домікі змайстраваў. Песнямі радуець. Сапраўдныя памочнікі, надзейныя сябры.